

(մարդավարութիւն եւ բարեբարութիւն) . վէ միւսստիւտերի իսէ հէմիշէ վազ ու նասի- հաթլարընտա մէզքիւր խայրը մէպտէյի հատ ու թէքրար վէ թէքիտ իթմիշէր տիր . իլլա անլէրի միւթէագըպ (յաջորդող) օլա կէլէն պազը իյագաթսըզ միւրշիտ (առաջնորդ հո- գեւոր) վէ խալիթէլէր երգիւնտէն իլէրի կէլմիշ տիր քի , պուսլարըն թէրթիպքէրտէ- լէրի պուլուսնան պիր չօգ խուսուսէթքեարի թէլիթաթ վէ թասնիթաթի նա մագպուլէ- լէրի զուհուրի հէնկեամէրինտէ ինսանլարըն ազ պիր գըսմը , լաքին չիմտի էքսէրիսի թարաթընտան իթայիպէ շահան կէօրիւլիւպ գապուլ ու իէսէնտ օլուսմամըն տըր :

Իշթէ էրմէնի Լուսաւորչական քիլիսէսի տէ շու գապիլտէն օլաւ մուհասսէլաթը աս- լա գապուլէ շահան կէօրմէյուպ , մէքու- հաթտէն ատտ իտէր . պուսնըն կիպի տէ մի- լէթի տախի տէրուսնտէ արատա սուրատա պազը միւսմաթիլ (կուսարար) մագուլէլէրի երգիւնտէն իլէրու կէլմիշ վուզուսթի նա մէրդիլէնի պէր թարաթ իտէրէք , պու կիւն- քի կիւն քեաթիլէր խրիսթիանլարը քէմա- լի իլէ քէնտուսի իլէ պիրիլքտէ հուգուգ- տաշ թանըր , տէյիլ քի տիկէլէրի կիպի միւպանէնթի մէպտէ թէսանուպի իլէ հա- գըգաթը վի պինսէն ալէյի ճէննէթի եալընըզ քէնտուլէ իլսաս (յատկացնել) վէ իտտաա իտէր , « արտաքոյ եկեղեցոյ չիք փրկու- թիւն » եանի աղըլըմա կէլմէնէն գօնուս կիթտի ճէննէնէմէ վէ անտէ մէվճուտ պուս Լուսնան երըթըն գուրալարա (չէյթանլար) զիեաթէթ օլտու կիպի խրիսթիանլարըն պիւս պիւթիւն միւղայիր ու մէնթուրը նա լալըզ սէօյլէնիլէրի ապա լիսանընա պիլէ ալմազ :

Մէրամընզ մէզէպ միւսմաթիլէսինէ գալ- գըլմազ տէյիլ , չիւնքի արիւրզ պու կիպի շէյլէր էքսէրիսինին մալիւմի օլուպ պիլգէ- տէ շու խուսուս իլիւն նաթիլէ եէրտէ սար- ֆի էնֆաա վէ զայի էգաթ իթմէյէ հաճէթ եօզ տըր , իլլա շուսը անլաթմազ քի պազը Լուսաւորչական մուհարրիլէր թարաթըն- տան վուգուս կէլէն օլ միսիլու ֆասլ ու զէմիլէրի ճիւմէսի իլէ պիրիլքտէ պիլլէր տախի մուհագղազ վէ միւսմաթիլ (իրաւացի եւ վայել) կէօրիւլարըզ , չիւնքի անլէրին ֆասլ ու զէմիլէրին սընէթի հալ օլուպ , կի- րիթթարի զէմ օլանլար իսէ Մէճմուսնըն թարիթինէ տէյիլ քի հագըգաթի տիյանէթ (հաւատոյ իսկուսթիւն) իւզէրէ տիր , իլլա թարիթինի կէլտիկիմիզ պիր չօգ նալարըզ վէ միւսմաթիլ մագուլէլէրի երգիւնտէն իլէ- րու կէլմիշ մէգըիւր խուսուսէթքեարի ույ- զուսըզըլըզար վէ ալէմէ իպրէթատտ (օրի- նակարգաւ) օլապիլէնէք անլէրին պիր չօգ սուլի հարէքեաթ վէ խապասաթլարը հագ- գընտա տըր , նասըլ քի Բասգալըն միւթա- լաթ վէ թէթէքըլարաթը վէ էօթէն-Սիւ կիպի չէօրէթչիար պիր էրպապի պէշաշէթ (բանաստեղծ) վէ ալիմին թափառական չրէայ վէ սայիրէ կիպի թէլէթքէրտէլէրի վէ հէր եէվմ էվրոքա զաղէթալէրինտէն էն միւթէպէլլէրի սայըան Օթինթոն , Լնտէփան- տանս վէ Սիէքը նամուսն զաղէթալարտա վէ տախա պիր չօլարընտա կէօրիւլէ կէլէն միւ-

թալալար , վուզուսթ հիքեայլէրի կիպի : Շուրաթը այնի հագըգաթ տըր քի (իսկ եւ իսկճէմարտութիւն մ'է) Լուսաւորչական- լար թարաթընտան պէօյլէ պիր հալին սէ- պէպի սուտուրի էվլէլա քէնտուլիլքէրին- տէն օլմայուպ , իլլա խարիստէն քէնտի իւ- զէրինէ օլան նահագ հիւսիւմէր տիր սէ- պէպ , չիւնքի էրմէնի քիլիսէ վէ միլլէթի գաթիմտէն պէրու , պիր հալի թէտաթիտէ տիր , տէյիլ քի թէարրիւզի (պաշտպանողա- կան գիրքի մը մէջ է եւ ոչ թէ յարձակո- ղական) :

Մէճմուս հէր նէ գատար շու Լուսաւոր- չական քիլիսէնին սէրպէսթ վէ ասըլ խրի- թիեանըզ մէպտէսինի մէզքիւր նապէճա միւթալաա վէ պիւրհանլարը իլէ եանի էք- սէրի գալվազան մագուլէլէրի երգիւնտէն իլէրի կէլիպ կիւեա ումուսնէն գապուլ օլուս- մուշ պիր ուսուլի նա մագպուլէ , ֆագաթ քէն- տիսինէ մէրիլէյէ (սօվորութիւն մը որ ու- րիշնորէ ալպանիլի , բայց քստ իւր գօվիլի) նա միւսմաթիլ կիպի կէօթէլիւպ , թայիպէ շահան ատտ իթտիրմէյէ չալընըշատա , պիր պազըմատա փէքտէ ճէրի իտէմէյուպ շու վէճէ իլէ գալամազ վէրմիշ :

« Վէ վագաա պիլգաէ մէզէպ սէրպէսի- յէթի վար տէյնէ միլլէթլէրտէ եալընըզ էր- մէնի միլլէթի տիր քի , տէրուսնտէ ալէք իլլա պիր մէզէպ պարընմազ , պիլգ օլուսնա հիւշ պիր շէյ տէյէմէգտիք , էկէր սօն տէրէ- ճէ , էմմա սօն տէրէճէ պիր թէասսիւպէ , թագիլտ պիր սէրպէսթիլէթ գըյաթէթի կի- տիրիլմէս , օգուեանլարընըզ պիւթիւն տիւն- եանը էլէք էլէք արասընլար , պագալըմ վար մը պէօյլէ մէզէպի սէրպէսթ պիր միլլէթ տախա քի , տէրուսնտէ քէնտի մէզէպին- տէն պաշգա պիր մէզէպ պարընմասըն . նէ- աճայիպ սէրպէսթիլէթ : Պուսնուս աղիպինտէ կիւեա քէնտուսինին շու պօշ իտտասընըն իս- պալթը իլիւն այն , տէյիլ (միակ ապացոյց մը) իթթիլազ իտէր թէվարիսի եօզլայարազ , Ֆրանսա տէվլէթ վէ միլլէթի գօնթիթիւ- տիսնուստաքի շու Գաթթիլէ մէզէպի Ֆրան- սըզլարըն էքսէրիլէթիլին մէզէպի տիր լա- քին սայրը մէզէպլէր տախի Ֆրանսատա թէքմիլէն մէզուս տըր , օլարըն մասրաթը- տա տէվլէթ թարաթընտան թէսվիլէ օլու- նուր » եւն . գըթասընը զիքը իտիւպ , իշ- թէ պու տուր մէզէպ սէրպէսթիլէթ , էկէր էրմէնի միլլէթի սէրպէսթ իտի իսէ , քէնտի Սանմանաղրութիւնուստա շու մէպտէյի այնը այնընա գապուլ իթմէլիլտի , տէյիլ քի Լու- սաւորչական քիլիսէսինին լէքէթիզ ագայի- տինի թամմ սագլամալը էսասի գալի իթթի- խազ իթմէլիլտի » տէր :

Տէլէ-Վ :

ՀՈՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻԹԵ

Բօմանս սէվզ օլուսնան Ֆրանսըզ ասաթրիի գօմանտանը ճէնէրալ տը ֆայ- եինին քէնտի մէվճուտու մայլէթի իլէ Բօ- մատան չըզըպ Չիվիթա-Վէգգիւեա կիթ- միշ օլտուղու մալիւմ տիւր : Պուսնլարըն եօա չըգտըղը էանատէ գապըթան , Բաբա հազըթլէրի հուզուրուսն գապուլ օ-

լուսմուշար տըր քի քէնտիլէր շու աթի- տէքի գըսսաճըզ պի , նութգու իրատ իթմիշ տիր :

« Միւսիւլէր . պու գատար չաբուգ « կիթմէնիլէ կէօրտիւ կիւմիլէն թէէսիւթ « իտէրիմիլաքին չիմտիլէրտէ սալընճագ կի- « պի պիգարար պիր բօլիթիգա իլիստէյիլ « քի կեա-Հ պիր թարաթ վէ կեա-Հ տի- « կէր թարաթա մէեալանմագտա օլտու- « զու հալտէ , պագէն տախի մուվազէնէ- « սինտէ տուրուր , պուսնան հասըլ օլտն « թամիլիլքէլէրէ թէհամմիւլ իթմէլիլիլ :

Բաբանըն պու նութգու Ֆրանսըզ բօ- լիթիգասընտան աշեքեար պիր թէչէքքի օլտուղու հալտէ , Ֆրանսանըն , քէնտի հագըղնտա իպրազ իթտիկի սատագաթ վէ խըմմէթլէրինէ մուգապիլ բէք պայալը պիր թէչէքքիւր սայըսա սէգա տըր :

Բաբա հիւքիւմէթի քէնտի հագըղն- տա իպրազ օլուսնան խըմմէթլէրի պօրճ- լարը տըր էտա իտէեօրլար կիպի պիլա ֆիթուր գապուլ իտիպ , գարչըլըզ թէ- շէքքիւր իթմէնին եօլուսնու տախի պի- լիլ : շէօյլէ քի ուֆագ պիր խոշունա կէլ- մէեէճէք քէօչէ կէօրսէ թէչէքքի վէ ա- ֆօրոզ եաղտըրը , վէ Ֆրանսըզ տէվլէ- թիլին 20 սէնէ տէն պէրու պուսնա ֆէ- տաքեարըզլարընա պու թարզ իւզըն թէ- շէքքիւրին իպրազ իլլէմիշ տիր :

— Մ . Ճէֆէրսըն Տէյվիս Բիշմիթա (Վիլիսինիա) եէթիլմիշ օլուպ , մուհա- քէմէսինէ սէրիան պէտ օլուսմուշ տուր :

— Ճարօնուս Մէսթաօթէյըն Բը- րէնսիքի , Թայգօնուս պիրատէրի տիր , աեըն 2 սինտէ բագար իրթէսի կիւնիւ Տուվրա տախիլ օլուպ , օնտան տախի Լօնտրաեա եօլու օլմուշ տուր : Պիթ- թապի օրանըն էնճիւմէնի թարաթընտան միւշարիլէյէ պիր արիլէ թագաթմ օ- լուսնուպ , բրէնս թարաթընտան քէմալը թալթիթ իզհարը իլէ ճէվալը վէրիլտի- յի թահրիլաթը ըէսմիլէտէն տիր :

— Պօսթըն զագէթալարընըն նոյեմ- աեըն 19 ունտա Նիւ-Եօրգտան ալմըշ օլտուղլարը մէքթուպա նէգարէն , Ամէ- իրգատա պուլուսնան ֆէնիսնլար , օլ իս- կէլէ-է պուլուսնան ինկիլիզ կէմիլէրինի աթէչէ վէրմէյէ գարար վէրմիլէր տիր , տախի Մանէսթէրտէն ֆիլար իթմիշ օլան մահուտ ֆօլմէլ ֆիլի վէ Բաբ- թիլտիսի նաման սէրկէրտէլէր Նիւ- Եօրգտա օլուպ սէրպէսթ ճէ էէգմէքտէ իմիլէր :

— Կալկաթտան Թրիէսթէ թարիգի իլէ նոյեմ- աեըն 9 ունտան կէլէն թահ- իրաթլարտա շու տէհչէթէնկիլ խապէր միւստէրիճ տիր :

« Աեըն Լինտէ կիճէ վագթի Պէնկալտա ըէք շիտտէթլի պիր « տիլլէն » (գասըրղա)

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

Թօրթանէյի ամիրէտէ ետքընէն էպնիյէի ճէտիտէ Թաթընտա, վէ Սիրքէնի իսկէնէն սողրու կիտէն ճատտէնին Թարաֆէյնիտէ օլան, վէ ֆէվզանի վասի վէ միւնթազամ օտա վէ սայիրէի միւշթէմը պուլունան քեարկիր տիւքքեանլար իճարէ վէրիլէճէկինտէն, Թալիպ օլանլարըն Թօրթանէի ամիրէ մէճլիսինէ միւրաճաթ իյլէմէլէրի իչին, իւնը քէյֆիսէթէ իպթիտթ Գըլընտը:

1284 շապան 23

Ամէլիյաթը ճէրրահիյէ իճրա իթմէքսիզին, աղրեան տիչլէրին վէճալարընը (աղրը) տլֆ ու իգալէ իթմէք, վէ տիչլէրի չըգմըջ օլանլարըն տիչլէրինն եւրէրինէ զանմէթօրիցէ Թապիլի վազ օլունմուշ կիպի, զանթ տիգգաթ օլունսա պիտէ անլալումամագ իւզրէ տիչ գոյմագ, վէ տախիլի ֆէմտէ վէ չէնէտէքի էմրաղ վէ գուրուէ վէ թէզէլիւլի տէնտանա թէտալի իթմէք, վէ տիչլէրի Թագիրաթընտան, եանի եւրէրինտէն օլանեւզ պիրթարաֆա տէվրիտիքլէրի հալտէ եւրէրինէ գոյմագ, վէ տախիլի ֆէմթիթմիլիլմէքտէ, վէ բասլանմըջ վէ օրեանլանմըջ օլան տիչլէրին բաս վէ քիրլէրինի չըգաղըպ, ճէվէրի զաթիսինի թէճտիտ իթմէքտէ, վէ աղղըն ֆէնա գօգուլարընը իսլան իթմէքտէ վէ ալթըն վէ լասթիքտէն զանթթլէ լաթիֆ վէ բանա վէ սալապէթիլ վէ խաֆիֆ եմէք եէնտիկի վազըթտա պիր զարու ու զիեան վէրմէզ ալեա եւրլի վէ չըգար գօնուր տիչլէր եաբմագտա օլան ֆարիսիթապիպ տիչճի Մ. Բէլէզ Պէյ-օղլունտա Ալամանի սօգաղընտա 2 նիւմէրտա իսքեան իթմէքտէ, վէ ալաֆրանկա սաաթ 9 տան 4 է գատար կէլէն վէ կիտէնլէրէ աւմէլիյաթը մէզքլէրէեի իճրա ոյլէմէքտէ օլունա քէնտիսինի կէթմէք վէ կէթիթմէք միւրաթ իտէնլէր օլուր իսէ, օրատան սիւալ իթտիրմէլէրի:

26

Ալեա իւ զիւմ րուգըսը օլարագ էհվէն ֆիւսիլէ շու աթիտէքի մահէլէրտէ սաթըմալտա տրը:

Գալաթտաու Լու սաւորիչ քիլիսէսի գալըսընտա Միւհէնտիսեան Թապիւանէսի պաղ չէսինաէ:

Գատը-քէօլունտէ վարդերէս աղանըն գաղինսուտա:

Իւսկիւտարտա Սէլամըզտա հաճի Ե. զիանըն 54 նիւմէրօլու տիւքքեանընտա:

Սարը-եար Եէնի մահալէտէ Պէրպէր ուսթա վասիլին տիւքքեանընտա:

Լանկատա Ն. 49 Բոււլար ընկէրուԹիւնուշ քեարկիր գաղինսուտա:

Եէնի գաբու սանտըզ պուլնուտա հաճի Յուսիկին տիւքքեանընտա:

Պէշքթաշ Եէնի մահէլէտէ Ահմէտ պէյին կաղինսուտա:

Իլիմօն իսկէլէսինտէ եիւքսէք գաղինտա նօմէրօ 15:

(1) վազը օլուն, Պէյտէն Ե. Լալէ տօղրու Սէրակուրիյէ, Դարպտան Միտնօթթ Պուրտօնա, Եարգտան Պուրունսուլ վէ Տէգաեա. Սիքլօնուն Թօգանտըզը պիւլթիւն բիրինճ Թարալարը քիւլիյէն խաւապ օլունլար, չօգ մահէլէրտէ էօլլէ Թախիլն օլունուր քի տէօրթտէ պիր բաւեր տախի գուրթուլմատը, բէք չօգ պիւնալար եէր իլէ եէքսան օլունա, տախիլի մէմէքթտէ օլան իրմագլարտա զէխալիր վէ սայիրէ եիւքլիւ խայլիճէ գայըզլար պաթմըշլար տըր, բէք չօգ, հէնուզ պէօլլէմէքտէ օլան մահսուլար խարապ օլունա, Բօրթ Գանինկտէ բէք զեյաւտէ խասարաթը միւնճիպ օլունշ տուր: Յուրթունա, իրմագլարըն գըբուլարընտա օլան իսկէլէլէրի սիւրիւպ կէթիլլարտիւ, շըմէտըֆէր Եօլլարընտան չօգլարը պօգուլտուլար, վէ շըմէտըֆէր մէքքէզի երգըրտը. Կալկաթտա սիքլօն * սէքլօն * սէքլօն * սիւրմիւշ տիւր * * սիքլօն * մէզքիւր 1864 տէ վազը օլան պէօլլէք սիքլօնտան զեյաւտէ խասարաթ վէրմիշ տիր. չէհիրին էթրալընտա 1,000 տէն զեյաւտէ ճան թէլէֆաթ օլունա, վէ 30,000 տախի եէրլի գուլիպէ եախօտ խանէճիքլէրի երգըրմըջ տրը: Սանկիրտէ եէտէք չէքէն վարօրլար, վէ կէմիլէր գազագէտէ օլունա, բէք չօգ կէմիլէր զայպ օլունշլար վէ չօգ սէֆինլէր սագաթլանտարագ կէրի տէօնմիւշլէր տիր, պաթան եէրլի սանտալ վէ գայըզլարընն եէքլիւնիւ 600 տիւր: Էօֆրաթօս եիւք վարօրու քէնտի լէվաղիմաթընը թէտարիք իթմէք իչին Կալկաթտա օլունա, զեյաւտէճէ սաթաթլանմըջ տըր, եէրլի էհալիտէ օլան սէֆալէթ Թարիֆի նամիւմքին տէրէճէտէ օլունա, Պէնկալտան կէլէն խապէրլէր իսէ ինսանա տէհշէթ վէրմէքտէ տիրլէր: Եսլընըզ Գանգէս թէլէկրաֆընտան մատա գուսուլու խարապ օլունշ տուր: Պէնկալ իտարէսի Թարաֆընտան գազագէտէ օլանլարա իեանէ իթմէք իւզրէ պէօլլէք զայրէթ իպրազ օլունմագտա տրը:

— Ումուլէն մէմուլ օլունտուղունա նէգարէն Ամէրիգատա բամուգ կիւմիւլիւ լաղվ օլունաճագ տրը:

— Մէքսիգօտա ճէնէրալ Սանթա Սենանին տէօրթ սէնէ մահպուս օլունմատընա գարարր գաթի վէրիլիշ տիր:

— Մագսիմիլիէնին լաչէսինի կէթի. բէն Նօվարա նամֆըրգաթօն, ալաֆըրանկա դեկտ. 1 տէ Հափանեա վասըլ օլունշ տուր:

(1) « Սիքլօն » տէհշէթլու պիր պօրա տըր քի. Իրեզկեար տօղրու կէլմէեիպ եուվարչապ չէնպէր միսիլու տօլաշարագ վէ չէսիտ եաղմուր իլէ վուգու պուլուր քի թիւրքէէ գասըրդա թէմիլէ օլունուր:

Սամաթիատա Հայկական ընկերու թիւնու գաղինսուտա:

Պալատա Արշակունեան ընկերու թիւն գաղինսուտա:

Գուլգաբուաա բաթրիքիտանէ քէօշէսինտէ պէուպէր Պ. Մանուկուն գաղինսուտա:

Հասթէօլտէ Հալըճ օղլունտա հաճի Նիկողոսուն գաղինսուտա:

Աղա ճամիսինտէ Չիլ Պօղոսուն 139 նիւմէրօլու գաղինսուտա: Իշ պու գաղինտա րագըտան մատա ալեա վէ խալիս վիշնէ շուլուպու տախի էհվէն ֆիւաթլա սաթըմագտա տրը:

31

Եւրոպա կրթեալ ազգային երիտասարդ մը, մասնաւորապէս Հայերէնի եւ ուզողին նա եւ Գաղղիերէնի, Պատմութեանց, Աշխարհագրութեան եւ Թուաբանութեան դասատուութիւն ընելու պատրաստըլալը կիմայնէ, ազգային վարժարանաց մէջ եղեր է, կամ թէ առանձնաւորաց տուն:

Փալաքոյք կրնան Բերա Լէվանթ Հէրալտի տպարանին դէմ Ապուլլահեան երէն տեղեկութիւն առնուլ:

17

Էրմէնի թիւճ ճարարընտան կրկնատուար ուսուիտէ տէֆթէր թուլտուրմագ խթէյիլէր, եախօտ պուլթարըլիլէր մէսէլա տէֆթէրլէրինի թէսվիյէ իթտիրմէք վէ նիգամընա գոյմագ միւրաթ իտէնլէր իչին, իչպու իլմէ աշինա օլունա, վիզիթա իլէ վէ էհվէն սուռէթտէ պուլ Թարը իւրտմէթլէրին իճրա սընա հազըր պուլունան պիր զաթ վարտըր, խթէյիլէր ֆիւրքճիւ խան օտապաշըսընտան սիւալիտէ պիրլէր:

ԹԱՏՐՈՆ ՆԱՌԻՄ

1867 դեկտ. 8 ուրբաթ գիշեր ժամ 2/3

ԱՐՏԱՔՈՑ ԿԱՐԳԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ
ԱՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐԻՈՆ ՏԵԼՈՐՍ

Թատերգութիւն ի հինգ արարուածս
Վիգթօր Հիւկօյի

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻԻՆ Պ. ՍԻՄՕՆ
ՈՒՓԱՅԵԼԵԱՆԻ

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՅՆ ՀԵՐԱԼՏԸ ԹԱՊԵԱՆԵՍԻՆԵ
ԴԵՌՅԱՆ ԶՈՐԱԲ ԵՐԵՎԱՆ, ԶՈՐԱՐԱՅ ԱՅՏՈՒԼԷ
ԳԻՐԵԹԷԼԵՐ ԳԱՐԵՆՆԵԱ ՄԵՐԵՐՈ 467: